duiding

De riek versus het zwaard: Boerenkrijgmonument Herentals beschadigd, maar waar staat dit voor?

duiding

Het bekende Boerenkrijgmonument in Herentals is een hand kwijt. Niet afgehakt door de Fransen, wel door een onbekende vandaal die vermoedelijk het beeld wilde beklimmen. Hoewel de Boerenkrijg op meerdere plaatsen in ons land gehuldigd is met standbeelden en plaques, is de geschiedenis van deze opstand bij velen onbekend.

6 SEPTEMBER 2026

Ruben De Keyzer

Lees meer over:
geschiedenis
Boeren

Volgens Hoogleraar Rurale Geschiedenis Yves Segers (Centrum Agrarische Geschiedenis, KU Leuven) is de Boerenkrijg een ijkpunt voor de Belgische en Vlaamse identiteitsvorming in de loop van de negentiende eeuw. De Boerenkrijg was een opstand in 1798, tegen het juk van de Franse bezetting. Met de leuze ‘Vrijheid, gelijkheid en broederschap’ voerden de Fransen een repressief bewind over de veroverde Zuidelijke Nederlanden. Hoge belastingen en confiscaties verarmden het platteland. Jonge mannen werden geloot om te vechten en sterven voor hun Franse overheerser. Kerken sloten en priesters werden vervolgd.

"Voor outer en heerd"

De eerste revolutionaire klappen vielen in het Oost-Vlaamse Overmere. “Een landbouwer weigerde nog belasting aan de Fransen te betalen, en is daarvoor hardhandig aangepakt. Dat was voor een aantal mensen de druppel. Bovendien waren de diepgelovige boeren de lokale Kerk en adel goedgezind. De Zuidelijke Nederlanden vielen onder het bewind van de Oostenrijkse Habsburgers. Democratisch waren ze niet, maar ze hadden oog voor vernieuwing. Historici beschouwen hun bewind als overwegend positief. Op economisch vlak liepen de zaken onder hen vrij goed.”

De Fransen verdreven de Habsburgers en de steden legden zich snel neer bij de nieuwe realiteit. Hier en daar waren opstootjes, met grotere revoltes in Mechelen en Hasselt, maar vooral op het platteland was men opstandig tegen het Franse juk. De boeren waren niet bereid om hun werk, hun geloof en hun zoons te offeren voor de Franse zaak. “Voor outer en heerd” werd de leuze van de boeren, ofwel “voor altaar en haard”. Deze verzetsstrijders gewapend met landbouwtuig en rudimentaire vuurwapens, werden door de Fransen weggezet als ‘Brigands’ of struikrovers.

Boeren waren pion voor hogere machten

Misschien wel de grootste misvatting is dat de Boerenkrijg een spontane opstand was die louter werd ingegeven door de landbouwers. De lokale adel en kerkelijke macht voelden hun positie wankelen binnen het Franse revolutionaire bewind, en gaven dus mee zuurstof aan het conflict. De gewapende boeren moesten de vonk zijn voor een groter verzet, dat alleen met hulp van andere nationale mogendheden tot winst zou kunnen leiden. Maar die hulp is er nooit gekomen. “Men hoopte dat de buurlanden zouden helpen”, zegt Segers. “De Nederlanders en de Engelsen wilden natuurlijk de toenemende Franse invloed inperken. Zij wisten dat de Franse verovering consequentie zou hebben moesten ze de haven van Antwerpen, en dus de toegang tot de Schelde, verkrijgen. Bovendien vreesden de Nederlanders dat zij de volgende zouden zijn op de Franse veroveringstocht. Maar hoewel de Engelsen probeerden troepen te ontschepen om boeren te helpen, is dat telkens mislukt. Volgens sommige historici waren dit echter schijnpogingen, omdat de Engelsen toen nog niet de vrede met Frankrijk op het spel wilden zetten. Maar we weten wat er daarna gebeurd is: Napoleon is aan de macht gekomen en heeft daarna heel Europa veroverd.”

> **hoewel de Engelsen probeerden troepen te ontschepen om boeren te helpen, is dat telkens mislukt. Volgens sommige historici waren dit echter schijnpogingen**
>
> Yves Segers - Hoogleraar Rurale Geschiedenis

duiding

Van boterroof tot revolutie: Wat kan Rusland leren van de geschiedenis?

2 DECEMBER 2024

Hoewel de Boerenkrijg kort en onsuccesvol was, wil Segers de gevallen slachtoffers niet minimaliseren. “Op sommige locaties is er zeker hard en duchtig gevochten. De repressie was heel hard. Het was een ongelijke strijd natuurlijk. Sommige landbouwers bezaten wel een geweer, maar velen bonden de strijd aan met landbouwwerktuigen zoals rieken, zeisen en dorsvlegels en waren niet opgewassen tegen een professioneel leger.”

De loteling

Uiteindelijk waren de Belgische boeren nooit meer dan geofferde pionnen. De dupe van de mislukte Boerenkrijg, en van het repressief bewind dat daarvoor gold. “Het loten van jonge dienstplichtigen voor het Franse leger betekende dat vele landbouwfamilies broodnodige werkkrachten en opvolging verloren”, zegt Segers.
Hoewel iedereen officieel in aanmerking kwam voor deze dienstplicht en loterij, rijk of arm, was dat in de praktijk onder het bewind van Napoleon niet het geval. “De adel en de gegoede klassen betaalden jonge boeren om in hun plaats geloot te worden en te gaan vechten.”

> **De adel en de gegoede klassen betaalden jonge boeren om in hun plaats geloot te worden en te gaan vechten**
>
> Yves Segers - Hoogleraar Rurale Geschiedenis

nieuws

"Dat het landschap niet veranderde in middeleeuwen, is een misverstand"

10 OKTOBER 2023

David versus Goliath

Het onrecht, de verbetenheid van de boeren en de romantische aard van dit klein verzet tegen een machtige onderdrukker, inspireerde schrijver Hendrik Conscience met 'De Loteling' om deze geschiedenis onder te brengen in het collectief geheugen. Al verduidelijkt Segers dat de Boerenkrijg al bij al een voetnoot is in de wereldgeschiedenis “Vergeleken met de opstand in de Vendée enkele jaren eerder, waarbij honderdduizenden om het leven zijn gekomen, was de Boerenkrijg een veel kleiner gegeven”, zegt hij.
“De Boerenkrijg is men pas na de stichting van België gaan romantiseren. Om ons nieuw, jong land een historische identiteit te geven, heeft men het idee van een België vóór 1830 gecreëerd en geromantiseerd”, concludeert Segers. “De Belg als iemand die zich niet laat doen door grote mogendheden. Een David versus een Goliath. In 1830 waren wij Belgen in verzet gegaan tegen de Hollanders, en dus ook de Boerenkrijg tegen de Fransen paste goed binnen dat Belgische onafhankelijkheidsverhaal. Het voedde de Belgische conservatieve identiteit met respect voor arbeid en traditionele waarden, waar de Franse revolutionaire beweging komaf mee wilde maken. Pas later in de 19e eeuw, vooral rond het eeuwfeest in 1898, werd het verhaal door de Vlaamse Beweging toegeëigend als een puur Vlaams-katholiek symbool van verzet tegen vreemde overheersing.”

Uitgelicht

Wereldmelkdag: hoe belangrijk was "Het melkmeisje" in de tijd van Vermeer?

interview

Het Melkmeisje van kunstenaar Johannes Vermeer krijgt een moderne makeover voor Wereldmelkdag. Kunstenares Caroline Vermeir – what's in a name -tekende een nieuwe variant op d...

5 JUNI 2024

Lees meer

Bron: Eigen berichtgeving

VILT vzw

Bd Simon Bolivar 17
1000 Bruxelles

Contact

M • info@vilt.be

Volg ons op:

screenreader.visit us on our facebook page: https://www.facebook.com/vilt.nieuws/
screenreader.visit us on our linkedin page: https://www.linkedin.com/company/vilt-vzw/
screenreader.visit us on our instagram page: https://www.instagram.com/vilt.nieuws
screenreader.visit us on our x page: https://x.com/vilt_nieuws
screenreader.visit us on our bluesky page: https://bsky.app/profile/viltnieuws.bsky.social

---

© 2026 VILT vzw, all rights reserved |
Privacy policy
Copyright
Cookie Policy
Cookie instellingen aanpassen

Crafted by Brigada